

Grażyna Bułka od 40 lat na scenie

Nie chcę być ostatnią Ślązaczką

FOT. PRZEMISŁAW JENDROSKA

Jest uwielbiana za Świętkową, ale wzrusza i bawi, grając nawet himalajską górę, jednooką Agafię z „Ożenku” Mikołaja Gogola, a ostatnio ome – śląską babcię. Od teatralnego debiutu Grażyny Bułki właśnie minęło 40 lat.

Marta Odziomek

Pochodzi z Lipin, dzielnicy Świętochłowic, w której wszystko tchnie Śląskiem. W dzieciństwie na podwórku – między piekarnią a sklepem rzeźnika – śpiewała piosenki i deklamowała wierszyki.

Jakby na przekór własnym korzeniom w zawodowym życiu długo od Śląska uciekała. Dziś jednak to właśnie dzięki znakomitym rolom śląskich kobiet stała się jedną z najpopularniejszych aktorek w regionie. Nie boi się jednak też ról, które wymagają od niej wizualnej transformacji, m.in. ogolonej głowy, zakrytego oka, karykaturalnego makijażu, zwariowanej fryzury czy kostiumu podkreślającego fizyczność, a nawet... grania męczyzn czy himalajskiej góry.

TRUDNY, ALE PIĘKNY

– Od dziecka chciałam być aktorką, choć w rodzinie nie było takich tradycji. To trudny zawód, ale piękny. Piękny dla tych, którzy się mogą spełnić w graniu swoich ról. Ja, mam wrażenie, spełniam się w nich. Choć nie jest to łatwe, a wręcz bardzo trudne – opowiadała nam przy jakiejś okazji.

Jest dumna ze śląskiego rodowodu, uczyła z niego jeden ze swoich znaków rozpoznawczych, ale bywało, że reżyserzy kręcili nosem, słysząc jej śląski akcent (na szczęście role dawali). Znajomość godki i kultywowanie śląskiej obyczajowości to jej wielkie atuty. Po raz pierwszy w takim śląskim wydaniu pokazała się w roli Świętkowej w „Cholonku”, sztuce wyreżyserowanej przez Mirosława Neinerta i Roberta Talarczyka w Teatrze Korez.

Bułka była wtedy już od prawie dwóch dekad związana z Teatrem Polskim w Bielsku-Białej. Zagrała tak, jakby się Świętkową urodziła. „Z niczego nie ma nic” – powtarzają za Bułką – Świętkową Ślązaczki i widzą w niej część samych siebie.

Za rolę Świętkowej otrzymała w 2005 roku swoją pierwszą Złotą Maskę – najważniejszą nagrodę teatralną w naszym regionie. Cztery lata później dała zaś dowód, że nie można jej zaszufłakować. Drugą Złotą

Maskę dostała bowiem za wykreowanie bohaterki zupełnie od Świętkowej różnych: paryzanki i tradycjonalistki Pani Bouvier w komedii „Napis” w reż. Waldemara Patlewicza oraz zgorzkniałej Jean w dramacie „Utarczyki” w reż. Doroty Ignatjew.

Obydwa te spektakle gościły na afiszu Teatru Polskiego w Bielsku-Białej, z którym Bułka była związana przez 30 lat i zagrała w nim kilkadziesiąt znaczących ról.

Do bielskiego zespołu dołączyła w 1984 roku jako świeżo upieczona aktorka teatru lalek. Należała do pierwszego rocznika, który ukończył Studium Aktorskie przy Teatrze Dzieci Zagłębia w Będzinie. To właśnie od występów w Będzie w 1982 roku liczy się jej sceniczna kariera.

NA GŁĘBOKĄ WODĘ

Nie udało się jej dostać do szkoły aktorskiej do Krakowa, więc poszła do szkoły budowlanej, gdzie zaliczyła jeden rok nauki. Studium Aktorskie w Będzinie ukończyła, ale nigdy nie trafiła do teatru lalek, tylko od razu do teatru dramatycznego.

– Miałam na sto procent zaklepany etat w Baniałuce, ale zostałam na lodzie. Juliusz Wolski, który uczył mnie techniki lalkowych, napisał list polecający do szefa teatru w Bielsku-Białej. Do dziś nie wiem, co w tym liście było, ale zostałam przyjęta i od razu trafiłam na głęboką wodę – wspominała na łamach „Wyborczej”. Po trzech latach grania na scenie zdała egzamin eksternistyczny.

Jeszcze w 1984 roku zagrała swą pierwszą rolę w Bielsku-Białej: przechodnia w spekta-

klu „Cień” wg Wojciecha Młynarskiego. Rok później – Margosię w „Historii złotej ciżemki”.

Na deskach Polskiego stworzyła m.in. postać okrutnej i despotycznej matki Mag w „Królowej piękności z Leenane”, molestowanej Janet w „Milczeniu”, sentymentalnej pani Raniewskiej w „Wiśniowym sadzie”, knura w „Folwarku zwierzęcym”, Annie Clark (roli, w której obnaża swe wdzięki) w „Dziewczynach z kalendarza” w reż. Tomasza Dutkiewicza czy wzruszającej Hortensji-Bubuliny w musicalu „Zorba”.

Jak przyznaje, bardzo lubiła też rolę Pani Bainer w „Miłości w Koenigshutte” w reż. Ingmara Villgista. O produkcji, której premiera była w 2012 roku, zrobiło się głośno w całej Polsce, gdyż dotykała tabu: prześladowań Ślązaków po II wojnie światowej.

Od sezonu 2014-2015 związana jest z Teatrem Śląskim w Katowicach. Tu wystąpiła w spektaklach o Śląsku i po Śląsku m.in. w kultowej „Piątej stronie świata”, a potem w widowisku „Wujek 81. Czarna ballada” czy „Drachu” w reż. Roberta Talarczyka. To role śląskich kobiet. W pierwszym tytule jest Chrobokową, wydającą swoją córkę za mąż, w drugim Babcią Rafała – nestorką rodziny, która uczestniczy w wydarzeniach na „Wujku”, a w „Drachu” – młodą Gelą Magnor – dziewczyną, uciekającą przed wojną, której aktorka nadała rys tragicomiczny.

W Teatrze Śląskim stworzyła też inne ciekawe role. W „Ożenku” w reż. Mikołaja Kolady wystąpiła jak oszpecona (z zaklejonym jednym okiem, w bardzo mocnym makijażu) Agafia, która była jednocześnie śmieszna i tragiczna, naiwna, ale i władca.

Była też przekomiczną panią Pompadurową w „Porwaniu Europy” – tragifarsie o końcu cywilizacji w reż. Piotra Cieplaka, podstarzałą panną na wydaniu, Madame Gracacujewą w „Dwunastu krzesłach” w reż. Mikołaja Kolady, posagową i refleksyjną górą Lhotse w „Himalajach” w reż. Roberta Talarczyka czy też niesamowitą, spersonifikowaną Wspólnotą Węgla i Stali w „Wilgu Superbohaterze” w reż. Remigiusza Brzyka, która na koniec spektaklu dogorywa na straszną chorobę – trudno właściwie w tym „kostiumie”

dostrzec kobiecą Grażynę Bułkę (i to właśnie świadczy o jej talencie!).

BEZ SZTUCZNYCH ŁEZ

Od lat współpracuje też z Teatrem Korez, który stał się jej drugim zawodowym domem. Możemy ją oglądać w tragikomedii „Dwa” w duecie z Mirosławem Neinertem (gdzie wcielają się w kilkanaście ról), komedii „Swing” oraz monodramie „Mianujom mie Hanka” na podstawie „Opowieści górnośląskiej” Alojzego Lyski w reż. Mirosława Neinerta.

W monodramie tym gra doświadczoną przez los, ludzi i historię Ślązaczkę. Poharatą przez życie, ale i niesamowicie silną. Przyznaje, że to jedna z jej najtrudniejszych ról, ale nie mogła jej nie zagrać, bo była zbyt bliska jej sercu – bolesne wydarzenia, które są udziałem Hanki, wydarzyły się również w jej rodzinie. Za rolę Hanki otrzymała trzecią już w dorobku Złotą Maskę.

Grażyna Bułka roli Hanki właściwie nie kreuje. Ona po prostu jest nią na tej scenie. I ta obecność robi na widzu bardzo duże wrażenie. Nie ma tu ani wystudowanych póz, ani sztucznych łez. Jest prawda. I jest ona możliwa, ponieważ – jak sama aktorka przyznaje w wywiadach – losy Hanki odzwierciedlają po części losy jej własnej rodziny. Dlatego nie musi zdobywać się na grę, „wystarczy”, że uruchomi maszynę swojej pamięci.

Jest to oczywiście nietrawne, widać, ile to wspomnienie i „niegranie” Bułkę kosztuje. Łzy i wzruszenie są prawdziwe po obu stronach scenicznej rampy. Aktorka jest w roli Hanki w opozycji do komicznej Świętkowej z pamiętnego „Cholonka”. Ale też troszkę jakby z nią koresponduje – chociażby poprzez podobny kostium sceniczny i zakłane losy rodziny, której jest założycielką. Znać też, że w młodości jej bohaterka była podobnie silna i temperamentna, ale takie chyba są właśnie śląskie kobiety.

W 2018 roku otrzymała Cegłę z Gazety przyznawaną przez redakcję katowickiej „Gazety Wyborczej” – Nagrodę im. Janoscha dla osób, które przyczyniają się do zachowywania kulturowej tożsamości Górnego Śląska i rozslawiania regionu.

Najnowszą jej rolą jest Oma w spektaklu „Węgla nie ma” w Teatrze Śląskim. Jest w tym wcieleniu Bułki jakiś smutek, który nie pozwala śmiać się na całe gardło. Być może dlatego, że – razem z Marcinem Gawłem – grają ostatnich Ślązaków.

– To smutne, jeśli jest się ostatnim Ślązakiem na Śląsku. Z drugiej strony to ogromne wyróżnienie, bo się wtedy przechodzi do historii. Ale ja nie chcę być ostatnią Ślązaczką na Śląsku i jak będziemy mocno nad tym pracować, to to się nie wydarzy. Staraliśmy pokazać to na scenie – mówiła przed premierą. ●

To smutne, jeśli jest się ostatnim Ślązakiem na Śląsku. Z drugiej strony to ogromne wyróżnienie, bo się wtedy przechodzi do historii. Ale ja nie chcę być ostatnią Ślązaczką na Śląsku i jak będziemy mocno nad tym pracować, to to się nie wydarzy